साम्बपंचाशिकाविवृतिः

२३३१

२८

2331
28
F. complete

शैवआगमे

शाम्बपंचाशिकावृत्तिः

पत्रे २८

श्लो ७००

सा· ॐ नमः शिवाय ॐ नमो गुरवे ॐ नमो स्त्रसुजि
टी· द्धारकाय ॥ ॐ प्रसन्देवानन्तविश्वैश्वर्यमाला
१ यस्स्पन्दाभिः स्वाभीरसयतिरसंयः परं नित्यमे
व दीप्तां लीलां प्रवरपिशानेश्वरायितेवमीश्वरदोला
लीलोल्लसितहृदयं नौमि विज्ञानमेकम् ॥ एतद्दा
वेशवैवश्योल्लिखद्विख्यायावयम् विमृशामो
मनाक् श्रीमत्साम्बपंचाशिकास्तुतिम् सोयं परा
मृतरसोरसज्ञोरिहरस्यतान् श्राग्रघ्राणमान्त
स्पर्शः प्रानपयात्हृशान्तये ॥ समस्तागमसन्ता
नविमृष्टयोगीरहस्यसम्प्रदायसम्पूर्णः श्रीसा
म्बः स्वात्मविवस्वत्स्तुतिमनुग्रहाय जगतो वक्तु
मुपक्रमते ॥ ॐ शब्दार्थचिन्त्यविवर्तमानपरमज्यो
तीरूपो गोपने रूढीयो भ्रदिनः प्रोरूपणेन
पायस्त्रयीमण्डलम् भास्वद्वर्णपदक्रमेरित
नमः समस्तराशेर्विय ह्रियास्पन्दनमुत्रयविव
नमस्तस्मै परब्र[illegible]॥ तस्मै परस्मै सर्वोत्कृष्टाय
विश्वप्रमाणादिकर्त्रे च प्रतप्ताभावशान्तबह्म
चित्रब्रह्मादिसर्वं ब्रह्मकोटीकेन्द्रं ब्रह्मणा हृदेतथा
पकायहृंहनायच विश्वकर्त्रे चिदात्मने नमः देश
दिप्रमाद्गनापशमनेनतद्देवाविशामीमर्थः य

स्यब्रह्मणः सम्बन्धि ऊर्ध्वमशेषविश्वाभेदात्म।
तयोत्कृष्टनयागीयते विमर्शपतेश्मुक्तीयः प्र
थमोन्मेषाशब्दब्रह्मरूपः प्रणवोध्वनिः देवता।
स्तुतिकर्मप्रधानसामगर्यजुर्वेदाख्यात्रयीवशा।
त्वाप्रपंचक्रोडीकृतसमस्तान्मायवाचैकवाक
ताख्याभ्यामण्डले प्रतिष्ठितन्त्वर्वीसांविद्यामाम
न्वशास्त्रज्ञानानांसल्वनमास्यं प्रभवकारणंक
मेविपयसराकाणाशुद्धपद्धतामपंसनन्मयत्वमा
पद्यत्रिवर्गः प्रथममरुणतयाःस्तिदीमते।
नोदितः स्वयमुन्मिषितः विपन्मयसाध्यसदी
मस्योन्मेषावष्टम्भगर्भः संस्तत्यास्फुरणाउन्नयवि
वेशक्रम् एतस्यत्रयीमण्डलभास्वद्भिः प्रोज्जीया
रुणिमास्फुरितेनवर्णाणपदक्रमैरस्तरवायकाऽतदा
नुरक्तैभिर्गीरितेः प्रेरितेः षन्ततमोऽतानेयनताह
कः उच्चारपदार्थवाक्यार्थप्रतिपत्तिरूपरमविद
भेदविश्रान्तिरमिसर्थः येनविपउन्नयपन् सम
येस्वराः स्वयंविराजमाना विश्वास्तेपिणावर्णाः
पश्यन्त्यादिप्रवर्तनेन प्राणिनकलाः षड्जादिष्व
निविमर्शात्मप्रवमार्गेश्राब्दुसंचारित्वादष्टास्ते
येस्यब्रह्मणः कीदृशस्यगोपतेः परादिवाक्प्रभो

सा॰ मरीचिचक्रेश्वरस्यचातपत्रशलाकायितेन नानालौ
टी॰ किकेतरशास्त्रदर्पणतस्सम्बन्धेविविच्यनयावर्तमा
२ नेसानन्यादृतेदैविद्याभासात्मयत्ररंजयतिः श्री
2 क्रवीर्येतेनचक्रगीर्भिर्यस्यवास्यस्यापिसूर्यस्यज्ञा
नशक्तिः परस्यैषानपमादिनविग्रहस्यध्याननी
मापस्वस्यप्रतिबिम्बकल्पस्यप्रणवव्यात्मिकोऽरु
णः पूर्वगुदितस्वयीयात्मिकंमण्डलमितरवि
द्याव्यात्मिकंस्पन्दनेचक्रमेभास्वद्वर्णैः पदक्रमे
दैदीप्यमानचरणाविन्यासैरीतिनमस्योयेस्म
स्वरव्यात्मिकाग्रणासैर्विपद्मलिपति प्रपञ्चवि
चित्रवाच्यवाचकात्मनगाहृतेष्विस्यकेशस्योऽस्त्री
यः शक्तंकुरैर्मेघोदीप्तोब्रह्माविस्फुरद्ज्ञागरस्व
मस्तशमब्रह्मामूलमायायाणादिद्वयीमण्डलंविष
व्यापकंवेदनानादिपर्मस्यपरमात्मत्वबोधनेमा
त्मायनिरूकोत्मनाशमात्मविद्यास्पन्दनेस्वैरवि
विधर्मानिर्धनिभिरुद्रयपञ्चविंशप्रणमन्त्रदिनः किं
कृत्वाभास्वतांवर्णानामकारादिमात्राणांपदानां
बिन्द्वादिविश्रान्तीनांक्रमेणपरिपाल्याईरितत।
मः समनान्तेपाशजालेयत्र १ एवंसामान्यव्या।
ख्यापरमार्केस्वनादेहस्यमध्यनाडीव्याप्यास्तो।

ति॥ ॐतिमन्तर्नदतिनियतंयः प्रतिप्राणिशा।
ब्दोवाणीयस्मात्प्रसरतिपराशब्दतन्मात्रगर्भोश्रा
णपानेवहतिचममेयोमिथ्याग्राससकोदेह
स्थंतेसपदिपरमादिमायंशपद्ये॥ तंपरमादि
मामिति परब्रह्मस्वरूपमेवदेहस्थंमध्यनाडीगत
प्राणब्रह्मनिविष्टमाद्यंविश्वविश्वंभिनित्तिभूतंसप
दिप्रपद्येअभिसम्यग्वधानेनसमाविशामितंक।
मिमाह ॐमितिशब्दः ओंकृताशेषशब्दनात्म
नादरूपोमहाप्रणवः प्रतिप्राणिसर्वभूतेषुनि
यतमविच्छिन्नप्रवाहेनान्तर्नदतिपरावागात्मस्व
रूपंविमर्शात्मकः यस्माच्चशब्दतन्मात्रगर्भोश्रा
सृष्टिक्रमाः दितान्तशब्दसामान्यमात्रः विभागा।
ज्योतिर्मयीपराहितीयावाणीपश्यन्तीप्रसरत्प्र
निमिषतियश्चमिथ्योग्राससत्कावमोन्यकवलनप
रैसमानभूमिकारूपोप्राणापानोवहति उदान
वस्मात्मनिजमहाज्योतिर्मयोकरोति २ एवंम
हाव्याप्त्यास्वत्वग्याप्यावानवच्छिन्नंमध्यधामसं
वविदर्केन्तुनामरूपंचव्याप्याचनोति॥ यत्नकाव
लः सर्वप्राणसत्ताश्राणापाणिंपक्षिवाणी पाकपस्य
स्थितिरपिमनोबुद्ध्यहंकारमूर्तिः निष्पन्नवेदि

सा॰ टी॰ ३ रपि जगद्ग्रासयह्लाददशान्ता मार्तण्डेन सकलक
रणाऽधारमेकं प्रपद्ये स्रतानां वेद्यकर्तृणत्वया
शब्दप्राणापानमण्डलानां देहप्राणादिपिण्डाना
मप्यनुप्राणको मार्तण्डश्चिद्भानुस्तमेकमद्वि
तीयमपि प्रपंचव्याप्त्या सकलानां प्रमातृणां कर
णानि सकलानि च त्रयोदशकरणानि तेषां साधा
रणमनुग्राहकमविभिन्नमाश्रयं प्रपद्ये यस्तु गा
यहंकारात्मस्वीकृतात्रपाटपोन्द्रियमूर्तिरनस्या
न्तरहंकारात्मवेदकयाहृकरणो बहिस्थाध्यवसा
पादिव्यापारोङ्गादिकरणाह्लाददशात्मकया स्व
रूपं जगद्ग्रासमयं स्तिघ्नीति स्थूलदशार्थः २ रहस्य
दशानुगृहीतसर्वेन्द्रियमूर्तिरपि यः स्वह्लादिम
रीचिचक्रविश्वसंचारचालनयोह्लाददशात्मकचिद
कोऽन्तर्बहिस्थ जगत्कालानलादिव्योमकलान्त
विश्वं भासयते स्तु पंचात्मनिजभावक्रमपरमा
पादयन्सर्वकरणमापारनया निजोजोज्ज्वलन
ज्वलितमाश्चिन्त्यास्मितलं प्रकर्षेण प्रपद्ये निर्बु
ध्यानं मातानक्रर्वैत्थितोऽस्मीत्यर्थः ३ प्रपंचव्याप्या
खिलेन्द्रियाधारत्वेनापि भगवति प्रकाशविमर्श
परमार्थेन हि मर्शप्रसरस्वरश्मिं वाणीं स्तोति ॥

3

यासामित्रावरुणसदनादुच्चरन्तीत्रिषष्टिंव
र्णानन्तःप्रकटकरणैःप्राणसंगात्प्रसूते तांप
श्यन्तींप्रथममुदितांमध्यमांबुद्धिसंस्थांवाचंव
क्त्रेकरणविशदांवैखरींचप्रपद्ये अविभागात्तु
पश्यन्तीसर्वतःसंहृतक्रमा स्वरूपज्योतिरेवान्तः
सूक्ष्मावागनपायिनी केवलंबुद्ध्युपादानाक्रमरू
पानुपातिनी प्राणवृत्तिमतिक्रम्यमध्यमावाक्प्र
वर्तते स्थानेषुविहतेवायौकृतवर्णपरिग्रहा वै
खरीवाक्प्रयोक्तॄणांप्राणवृत्तिनिबन्धनेतिवाक्यप
दलक्षणम् तत्राविभागात्तुपश्यन्तीत्यादिनाल
क्षितांप्रथममादावुदितामुन्मिषन्तींतांस्वरूपज्यो
तीरूपांपश्यन्त्याख्यांतत्त्वनामेवबुद्धिसंस्थांबु
द्ध्यासंस्थांकेवलंबुद्ध्युपादानेत्यादिनालक्षि।
तांमध्येभवत्वान्मध्यमांतामेववक्त्रेकरणेषुजिह्वा
मूलजिह्वामध्यादिषुविशदांनिर्मलांस्थानेषुवि।
हतेवायौकृतवर्णपरिग्रहांवैखरीमित्यादिनाल।
क्षितांविखरेशरीरेभवत्वात्तदाख्यांचवाचंप्रपद्ये
त्मिकांतामित्याह यासामित्रावरुणसदनाद्।
ग्रीवोममयान्मगावाक्यानांमध्यमात्मोद्भाया।
दीत्रिषष्टिंवर्णानुच्चरन्तीप्रसूतिक्रमेणनामे

शा॰ दाभेदाभ्यांभेदेनच विसर्गशक्तीकेनोच्चरन्तीप्रक
टी॰ टेरन्तर्मुखीभावेनाभिन्नस्फुटप्रकाशे कार्यमाग्नेः
४ करणैः सर्वेन्द्रियैः कीदृशान्वर्णान्प्राणसंगात्स
५ मुत्थानुद्भूतान् तत्रच्छिद्रोनिषिगुणीभूतस्तन्म।
प्राणसंगात्सपरस्यागुणीभूतचित्तस्तत्प्राणसं
गात्मध्यमायांस्थूलप्राणसंगाद्वैखर्यांवर्णाजा।
यन्तेतेच त्रिषष्टिस्तद्यथा अइउऋ वर्णाश्चत्वा
रो ह्रस्वदीर्घप्लुतभेदाद्द्वादश लृकारस्यदीर्घोना।
स्ति ह्रस्वप्लुतभेदात्सद्विविधः सन्ध्यक्षराणांह्र
स्वानसन्तीतिदीर्घप्लुतभेदादष्टावितिद्वाविंशतिः
स्वराः कादयोमान्ताः पंचविंशतिः स्पर्शाः अन्त
स्थायरलवाश्चत्वारः ऊष्माणः शषसहाश्चत्वारः कुंखुंगुंघुं
यमाश्चत्वारः अनुस्वारविसर्गजिह्वामूलीयोप
ध्मानीया ं ः ≍क ≍प इतिचत्वारः ळ क्ष यथाक्रम
स्वराद्वाविंशतिश्चैवस्पर्शानांपंचविंशतिः या
दयः शादयश्चाष्टौचत्वारश्चयमाः स्मृताः अनुस्वा
रोविसर्गश्च ≍कः ≍पौविति पराश्रयौ नपतेवादि।
तावर्णास्त्रिषष्टिरिस्मृतिभिः मित्रः सूर्यान्तरशे
षहेतमोषकारित्वादग्निः वरुणो ह्लादाप्यायका
रित्वात्सोमः वर्णानन्तः प्रकटकरणेः प्राणसं।

गात्मस्तते इति पाठान्तरेण परा वाक्शक्ति।
र्मिथ्यावरणासहना उन्मस्तरन्ती प्रमाणप्रमेया
त्मकसूर्यचन्द्राग्न्यणात्मकाशाहंधैस्तरन्ती
सर्वोत्तीर्णा निजेच्छामयप्रमातृरूपेणवमस्ति।
सैवान्तः प्रकटैरन्तैरवस्फुटैरिन्द्रियैः कृता त्रि
षष्टिवर्णात्मना प्रसंगाद्वेनोः प्रसूते जनयती
त्यन्वयः इन्द्रियाणां तु पायुपलक्ष्यात्मेय
त्वाद्वहिः स्फुटत्वाभावेनान्तः प्रकटीभावः प
नरभिधेयपदेन्द्रवाच्यविधेयभावउच्चारप्रसू
तः ४ एवं वाक्यसमाप्तेस्तत्वामध्याममेवम
स्यमर्पयते ॥ ऊर्ध्वाधःस्थायतनभुवनामन्त
रास्तत्रिविष्टा नानानाडिप्रसवगहनास्तद्वेभ
नान्तरस्था प्राणापानप्रसननिरतैः प्राप्यते।
ब्रह्मनाडीसानः खेनाभवनपरमादिसमूर्तिः
प्रसाद्या ॥ परमादिमस्य विज्ञानोब्रह्मनाडी प्रा
पापासौ दिव्यामूर्तिः सम्यक्छिन्नाकृतिः नोस्मा
के प्रसन्नाप्रशमितशाणादिकालव्यातपव
थेनाचिदानन्दघनतयास्फुरन्तस्त्वकीदृशी।
सा या ऊर्ध्वमधश्च स्थितानामन्तःस्थवस्त्वामनाश्रि
तादिकालाग्न्यन्तभुवनेशानानाभुवनानि देहे

सा॰ टी॰ ५ 5

बहिरन्तरा मध्ये सन्निविष्टा व्याप्यावस्थिता ।
तथा नानानाडीनोकलरादिशामरम्याणां सुषि
राणां प्रसवेन स्फारणेन गाहना सर्वैर्गुणा
सर्वेषां भूतानां स्थावरादिदेवयोनिभेदानां ना
मन्तरे स्यादेहमध्ये वर्तमाना यतस्त्वोक्तप्रमाण
हन्ता तथा केश्चिदेवे श्राणाणानयोः सर्वदेहगा
हप्रसरप्रवेशयोर्ग्रमननिरते भर्तृणा प्रगल्भैः
प्राप्यते समाविष्यते ५ किंच ॥ नवग्याण
व्यवहितमध्यानाडिशीतोमस्तूणा नेवानक्र
द्विगमभिलापनीयापराङ्गः वैक्रण्ठीपा
नत्रिविरवेराजते मण्डलस्था मानःखेनाभव
तपरमाहिममूर्तिः प्रसन्ना ॥ ब्रह्मणोब्रह्मवि
लावरणानिविष्टस्याण्डगाभीक्रतमूलमाया
ण्डप्रपंचशमरण्डे तेन न व्यवहिता श्रपितुस
मन्ततः कोटीकोटीपम्याः प्रसरमार्गोपस्याः
तथाः तिशीतः सोमोनसोवक्रिरियंतदेनस
हा दहैनानत्रसारिता सैनेवेत्रणापितुसम
रसीभूतानां ग्रीषोमात्मानथानक्रदिवरात्रिद्वि
वेपोगमो भ्रमणेन तेन नामितानप्रमेयभावेन
प्रामाननहतीनथाः ज्ञापनीपरमाहूणा दृष्टा ।

स्तः उपगतो राज्ञश्शाक्तादंते प्रधानः सूर्य प्रमा।
तापयामास तथा किंच रवेर्विज्ञनोर्मण्डलेर।
श्मिपरिवेशे राजते दीप्यते वा शशाकेमूर्तिस्तव
स्याण्डवबहिताष्ववलौकान्तमाशावभासिका
शिशिरग्रीष्मादावतिशीतोष्णस्वरूपाहर्निशंश्च
मन्त्रीसन्तापकरा शक्तिभूताचेति ध्वनिरे।
कथितः वैकुण्ठस्यापि सोमोर्मूर्तिरिवेस्तपमास
पिच बलिवंचनावसरे ब्रह्माण्डब्रह्माण्डान्त
निरुद्धमार्गो नकेन विन् तथानातिशीतो
स्वरूपप्रकाशाह्लादादाभकानामिस्पर्शः न
कल्विगामनाहोरात्रिपरिभ्रमणेन नमिता
देवादिभिर्नैयतयापरिक्लिन्नेस्पर्शः तापनी
महाप्रतापवती उपगत राज्ञरूपशान्तरवि
मण्डलाचेति सेषः एवमष्टोपमासोषोध्वनि
रेकथितोनासेस्पष्टः ९॥ अथ पुरुगाप दत्तबेदि
ष्वार्कमूर्तिस्तौति॥ पद्मानुवंशे ब्रिशरणावश्रुषि
बसन्तविद्व्रुर्पये गीन्द्राणां परापि परमेभाति
निर्वाणमार्गः व्यापारः श्रणावशतिपत्र्माण
लेचाण्डश्मेरतः सर्वबहिरपि महन्मुक्तये हे
प्रपद्ये॥ तस्माण्डरश्मेर्ष्वि सोमोशोर्मण्डलेस्वभ्रक

सा. टी. ९ येसमावेशात्मजीवन्मुक्त्यर्थंप्रपञ्चोऽस्मिकीदृ
शेप्रत्यभिज्ञविमर्शेराघोस्मघात्मयोगीन्द्रैरव
लम्ब्यम् बहिर्मुखहृन्मस्त्रापरिमाणांपञ्चसृष्टि
स्थितिसंहारकारिजःसन्तन्मोनिविष्टब्रह्म।
6 विलक्षणाभियाकारोकारमकाराख्यस्सदी
र्घमन्त्ररूपवर्णत्रयात्मत्रिगुणवत्प्रणवे।
विश्ववेद्याविभागावेदनात्मबिन्दुरितितदुपल
क्षितोमनान्तप्रमेयपरिपाटीरूपंयमनाह्व।
ग्वस्थाहहहृहृकंवणाकेनेजश्राद्धमस्तन्क्
षतयावस्थितेयस्यपरमसामान्यंयोगीन्द्राणा
मितयोगपतिशापिपरतमैकभाजोनिर्वाण
मार्गोजीवन्मुक्तपायोभातिस्वप्रकाशतया।
स्फुरतिरथ्याःशाङ्किणीनायाश्राधारश्रस्वयः
प्रकर्षेणानुयते अक्षुष्टतयाविमर्शपतेपरेण
रमेशास्वरूपंयेनेतिक्रमाप्रणवरश्मेनेत्रामय
न्त्रोवाश्यकंमाण्डलेनवयोजनमाहश्वाविग्र
होर्कस्यमण्डलेविग्रणामितिश्रीस्वच्छन्दादि
निरूपितनीमायवविन्दुरूपमिति सितवर्तला
कारेब्रह्ममण्डनरसामान्यविम्बमात्रकेनस्थयो
गिनोनिर्वाणमार्गोस्थेषांसूर्यमण्डलभेदन

स्पृवरणात्तथावस्माणाद्दशामासमर्थ्यंत्वमेव
मण्डलाकृतिनाञ्चण्णाधारः प्रकर्षेणानूयमान
त्वात्स्वणावोविश्वशरीरत्वाच्चप्राणावः २॥ यस्मि
न्सोमः सूर्यपिदनैरत्वहं पीयमानः क्षीणः क्षी
णः प्रविशन्तियतोवर्धतेवापिभूयः यस्मिन्नेवंसम
धुनिसरघाकारवल्गन्तिवाद्यैतस्यशंभोरस्त
मस्मितेमण्डलसंप्रपद्ये ॥ विष्णोर्नाभिमण्डलस्यम
ध्यधामनिर्विघ्नंरमानन्दरूपमनन्तमस्तेप
पद्येसमाश्रये यत्रामृतेसोमःसर्वीमेयवर्गःस
गादिभिः सर्वेप्रमात्रभिः प्रतिदिनंकलायास्त्र
सापीयमानत्वात्क्षीणः क्षीणः सन्नतः पुनः प्रवि
शतिसृष्टिप्रारम्भनन्तरंनिमज्जति यत्तप्रमण्डला
रूपोपिवर्धतेभिव्यज्यतेमेयरूपश्चन्द्रः यस्मिंश्चवि
द्राः सर्वेशास्त्राणिमधुनिमाक्षिकेसरघानांमधुक
राणामाकाररूपवाद्यैर्भान्तिभ्रः स्फुरन्तियथासर
घामाक्षिकंसिंचन्तिप्रपरिहृत्यासोल्लासमास्ते
तथासर्वेवेदावाक्यैकवाक्यतयापरादृश्यास्तत्मा
स्त्रप्रप्रजन्ते वाद्येपिसोमः कृत्स्नपदेप्रपितृदे
वनरग्रस्तकलापञ्चदशाकोमावस्यायांसूर्यमण्ड
लेप्रविष्यपवर्धतेवेदास्यार्कस्योतिर्लंग्रासते ८

सा॰ टी॰ ८

7

ऐन्द्रीमाशांप्रथुकवपुषापूरयित्वाक्रमेणाक्रा।
न्ताःसमस्तकटाहरिणायेनपादेनलोकाःकृत्वा
धाम्नेविगलितबलियुक्तिपाताललीनेविश्वा।
लोकःसजयतिरविःसत्वमेवार्थरश्मिः॥ योहि
यस्माद्गुणोत्कृष्टःसतस्मादूर्ध्वंनिषद्यतेइतिस्थितिमा
कर्ण्यविवोत्कृष्टार्थमथःप्रभायस्थानपवसतोवि
यमानामशेषाणांभावःसत्वमहाप्रकाशात्मरूप
तदेवतत्परमार्थःततस्वप्रकाशमानतयाप्रका
शात्मकत्वविश्वस्यमयत्वात्प्रकाशोविश्वालोकः
सएवरविस्त्रिविक्रमरूर्जयति ऐन्द्रीमाशांप्राचोत्के
षट्पांप्रथुकवपुषायोगिगम्यसूक्ष्मशास्त्रस्यान्त
स्तनापूरयित्वाःत्रिभिषित्प्राणादिसंकोचविस्मा
यामेष्वङ्कलितंकृत्वाशिवादिसकलान्तताःश
क्तिमन्तःप्रकीर्तिताःइतिश्रीपूर्वोदितानीमाशि
वमन्त्रमहेश्वरमन्त्रेश्वरमन्त्रविज्ञानाकलप्रलया
कलसकलाख्याःक्रमात्क्रमेणप्राणीयन्त्रादिस्थानि
जशक्तिमहिताःसमस्तलोकाःपादेस्यविश्वाभूता
तिरतिस्थिमयापादेनतिजोंगुमात्रेणाक्रान्ताःको
डीकृत्यस्वज्योतिर्मयीकृताःकीदृशेनप्रकटाः
स्वात्मभासमात्रपादिविश्वहरणाद्र्यपश्वत्वादि

शक्रयोयस्ययउर्केसुतो पुकायस्यहृदयःपा।
नादेपोत्ति निःसेव्याशकिरात्मेतिहृशार्थःक
पेकान्ताधान्नमान्नमनान्नमनीयामात्मासांनेवि
गलितवलिव्यक्तिर्यस्यनाटकानालसीनेनिः
शेषप्रशमितेकृत्वाबाह्येनापर्वैकैणसमाधाद्
हेनेंद्रीदिशंस्तुत्वरूपेणापूर्वभूरादिलोकाःपा
देनमरीचिविभिधोनेंधेसपिनाक्रमेणाक्रान्ताः
प्रकटहरिणावतारणोनविगलितावस्याप्सद
नेवेदस्यव्यक्तिर्येउनहीन्तेहानवक्रतेपानालली
मेकृत्वाभूरादिसप्तलोकाःपादेनवरणविन्यास
क्रमेणाक्रान्ताःकिंकृत्वा इष्टुकवटपाबालवा
मनशरीरेणचेन्द्रदिगामरणंकृत्वासोपिविश्व
लोकःसत्वप्रधानश्रेयस्त्रेपालेकारस्मेवोपमा
धनिसेरवितिपम् ९॥ध्यात्वाबस्यशयममत्र
शाणामूलेनरत्नंरहास्थान्तःप्रणवमुखवरेष्याहृ
तीःसमपयुक्ता यत्नेहेरतदितिसविनर्बस्माणां
क्रैवेरणंप्रतद्भगाव्यकिमपिपरमेयामसर्गेप्रपा।
द्ये॥ब्रह्मणाप्रजापतिनावेदेषुप्रणवमुखरेमो
कारोस्यारप्रवेतदिमादिगायत्र्यास्तवितत्वविश्वश
स्तुतिहरेतोच्छिदादिमस्यपत्नकिमपीमसामात्र

शा॰ भर्गेड्रमात्रोपरमनमरमं सर्वोत्कृष्टं धामपरस्फु
टी॰ रत्तात्मशाक्तं तेजो बाह्यसूर्यसोमवह्न्यादिकोटी
८ कारित्वाद्गमगर्भं वरेण्यमतत्त्वयस्यकारितं तच्च
6 पयेसमाविशामि किं कृत्वा ब्रह्मणोऽर्कं किं कृ
त्वा च प्रणवे प्रथममादौ प्रतन्वपशरीरं श्रीभर्ग
शिखादिष्टनीत्याकारपरामर्शात्मवीरेश्वरात्मकं च
ब्रह्म हंहंहं हकं चपरं शाक्तं धाम शाणमूले यशाणा
यस्फुरत्ता धाप्रिधायाबाविविन्सानन्तरं न दन्त्यमिति
नादात्मकं परविमर्शात्मान्तरिस्मकं रूपप्राणितक
लतया स्थितं दृष्ट्वा स्वात्मतया सात्वात्कृत्य तत्राद
मर्शान्तर्ये शावष्टम्भवलोन्मिषन्मणावोध्वास्य
वैतया भूः स्वाहा भुवः स्वाहा स्वः स्वाहा भूर्भुवः
स्वः स्वाहेति च मन्त्ररूपाः समग्रमेयमानमातृणा
मसंस्काराणां परब्रह्ममयत्वामर्शिनीर्व्याहृतीश्च
नस्तः समर्पयामि प्रत्तरामर्शावष्टम्भा शेपि से
नोक्तो ह्यार्थं प्रपञ्च सर्वश्च व्यवहारात्मकं यजप इ।
ति श्रीशिवसूत्रादिष्टनीत्यातदभेदामर्शप्रधानत
यापरशाक्तरसलाविनात्मप्यायशाक्तधामेका
ग्रवशामादितशाम्भवधामावष्टम्भवलेन त्वस्या
न दशामपि तदभेदेन संशोधितां विधायेत्यर्थः ॥ या

मगार्थमित्यत्रयामशाह्रस्तन्वेणहिरुकः नत्वाश्र
णावत्तुखरमिति ८ त्वांलोष्यामित्यतिभिरिति
मयस्तुभेदग्रहोयंमेवाः विद्यानदपिस्वतरांनस्तु
दासायप्रक्रः लोमेवाहंत्रिविधत्तुदितेस्थूल।
सूक्ष्मेपरेवा विद्योपायःपरतत्रितुर्थेगीयतेखल
विद्या॥ त्वांस्तुतिभिस्तोष्यामीतिस्तोतृस्तुत्यत्व
तिकल्पनात्मायोमेभेदग्रहः एषेवविरुद्धपश्य
नात्माविद्यातत्यापितस्याश्वविद्यायाः सततमति
शयेनविनाशायनिःशेषान्मूलनायप्रक्रोनित्य
सम्बद्धत्वास्तोम्येवदेहादिश्वमात्मभावानिमज्जने
नसर्वोत्कृष्टत्वयासमनंतेपरात्मरूपामि नमस्ताम
मप्युदासीनश्चासेहामेवचविदंकेस्तोमि नतप
रिमितोकोचनदेवतोकीदृशंत्वांस्तुलेवावश
णाकेश्रपंसत्वंमध्यनादिगतशाणस्वहरुपंरेवा
नवछिन्नविद्यात्मविदानंदणानतुदितमिति।
प्रक्रनवाकस्थावर्णितमेकमेवानिमादिंनवेवा
शाहुस्वार्थेप्रक्रंचेननन् यतोद्वैतस्तत्रवैरविद्येव
विद्योपायःपरइत्युक्तम् स्तोतृस्तुत्यमादिविभाग
कल्पनात्माविद्यायास्समस्ताविद्याबीजदेहादिष्व
मात्मताभिमानप्रशमनेनचिदानंदघनपरमा

सा॰
टी॰
५

कौत्कर्षपरामर्शात्मास्तुतिः परमसमावेशश्चेदे
त्यर्थः ॥ स्तोमेवेन्तु क्रिश्चंपंचयति ॥ योनाथन्तो
प्यनन्तगुणोऽणोरणीयान्महीयान्विश्वाकारः
सगुणश्चेतिवाकल्पनाकल्पितानुः नानाभूतप्र
कृतिविकृतीर्दर्शयन्भाति योवा तस्मै तस्मै भव
तु परमादित्यमूर्तिमें नमस्ते ॥ हे परमादित्य तस्मै
तस्मैश्चेति परसूक्ष्मस्थूलरूपाय विश्वात्मने तुभ्यं
निमोदितायानिमें नमः सर्वकालदेशादिप्रकृत
या परामर्शात्मामेव समाविशामीत्यर्थः कीदृ
शाय तस्मै योनाथन्तो देशकालाद्यनवच्छिन्नः प्र
तिरूपाकारानियन्त्रितः अनन्तः सत्वादिगुणास्पृष्टः
श्चणोरणुमन्तस्तत्वतयायोगिदृश्यात्परमाणोर
प्यणीयाश्चेति सूक्ष्मो न कस्यापि वेद्यः अपित्व
स्यप्रकाशश्चिद्रूपेण स्वदेशतः संकुचितः पर
माणोः सूक्ष्मस्यैव महानात्महीयान्व्यापकः अतश्च
विश्वकोटीकारत्वात् विश्वाकारः सार्वज्ञ्यादिगुण
योगात्सगुणः इत्येवं प्रकारतया कल्पनया कल्पि
तानि हृदयकुह्यगुह्यलिखितान्यंगानि तत्त्वं मूर्तं रूपा
अवयवाभागायस्यतादृक् वेमनयोगात्मावच्छिन्न
मिति धनयति नानाभूतानि विचित्राः स्थावरा

दिव्यज्ञानवन्तः प्राणिनस्तथा तेषां प्रकृतीर्माया
प्रधानम्भुजङ्गशोणितादिकरणानि विकृतीः कला
बुद्धिदेहादिकान्दर्शयन्प्राभासि संकुचितसर्वा
वभासकतया वायःस्फुरतीत्यर्थः ॥२२॥ तत्त्वाख्या
ते नापि मुनिजनानेतिनेतिब्रुवन्तः श्रान्ताः सम्या
कृमितिनवेत्तीरीदृशो वेति योक्तः तस्मात्त्वं तं
मन्यतिवचोमात्रमेवास्मिवक्ति गायोयस्मात्स
रतितरां भारतीत्यानगर्भा ॥ यस्मात्त्वेतो भारतीप
यपन्नयादिवाक्तात्वगर्भास्वाभासंस्वेविस्वयाना
प्रस्तरतितस्मैत्वं भ्रंतमनिवचोमात्रमेवननत्वति
विंकृस्ववतिवाकादिविचित्रतानसर्वेवाक्यप्रसर
हेतोरनवच्छिन्नस्यविभिन्नस्तत्रिवाणिभिः स्वतोम
शक्यत्वात् नमःशब्देन भेदादिप्रकृतनानात्वरी
यकस्यविद्रूपस्यपरामर्शानस्यकर्तृत्वशक्यत्वात् ।
शक्यैवेतत् यस्मात्त्वनयस्यापिबहिर्विषयेतत्त्वाख्या
नेशणार्थमस्मात्प्रकृस्वंनदीर्घनेमादिब्रुवन्तः श्रा
न्ताः क्लिष्टानवेत्तेस्वभिमेवंवियोसीमेनादृशो वा
यत्नमस्मोवेतिसम्यग्मनोवागगोचरत्वादेवमर्थः १३
सर्वोगीनःसकलवपुषामन्तरेपोन्नरान्मातिष्ठ
न्नोपष्टदृष्टनश्चवनोहृष्णसेउक्तिमूर्तेः प्रमथाणार

मा· टी· १०

गिषु नियतैर्मृग्यमाणास्त्वमद्भिर्देशं यज्ज्योतिर्भवसि
परमादित्य तस्मै नमस्ते ॥ हे परमादित्य तस्मै तेतु
भ्यं नमः । यत्त्वं स्थावरादिदेवयोन्यन्तानां रुद्रक्षेत्रज्ञा
नां च सर्वेषां सर्वाङ्गेषु भवो व्यापकः सकलवपुषा
मन्तरे मितया हृत्कान्तिस्वरूपेण योल्लासात्मा परमा
नन्दनादात्मा चेवान्तरात्मा चेति स्वच्छन्दादिषूर्ध्व
द्विक्रमानाति षट्त्रिंशत्स्वरूपिक्राणां येन स्व
मैनेर्दृष्टपसेयप्याकाष्ठ ग्रिलिष्टत्रपि भुक्तिसूमेर
रणामप्यनानभिसैर्नेदृष्टपनेतन्माष्ठलवीकावि
त्वलद्रूपतयानोपलभ्यते यश्चान्तः प्राणारणिषु स
वेबाह्यमार्गोदयविश्रान्तिपदेषु सद्भिर्योगिभिर्नि
पुणैरभियुक्तैर्मृग्यमाणस्त्वरूपशक्तिनिपातात्व
प्रयः शक्तिनिकूंचनात् रुद्रशक्तिसमावेशं योजा
नातिस प्राणिरित इत्याम्नायादिष्टप्रभाः नवरता
न्दोलयतः प्रशमितमत्याभिका स्वदपंज्योति
र्भवसि स्वप्रकाशचिद्रूपः स्फुरसि इत्यपर्यायेण ।
प्राणापानान्तर्द्धीपरारणिर्द्रोयोगिचन्द्रोमम्य
नकाष्ठम् ।८॥ लोकानात्मयः स्वतिरिति भवान्क
र्ते कर्मक्रियात्मा कीडश्येकसत्वगुणितिविधावस्थ
नन्त्वतनोष्टम् यद्वावच्मि प्रणयसभंगं गोपते

नश्च तथ्यं त्वत्तोस्य त्किमिव जगतां विघ्नेयत्स्व
धाम्यात्॥ हे गोपते विश्वरीपिवकेश्वरभवाने।
को: द्वितीय: स्तोत्रादि द्विरूपतया कोऽरति स्वस्वा
तन्त्रात्म्रूपतया स्फुरति यथोक्तं मयैव भैरवाउ
करणस्तोत्रे स्वम: स्तोतास्तुतिरितिपदपि विभि
न्नेन किंचिदस्तीह स्पष्टमितनथाय दित्रूपं विरूप
तयाभवमेनदिति ...... कल्पमेवयत
स्तनोऽहमिति सेकोच प्रधाने मायाप्रमानात्वन्स्तो
त्रकरणे: स्वतन्त्रस्तमेव चिदानन्दात्माने स्तोमिन
त्वहंनास्मान: कश्चिदिमर्थ: यश्च किंचित्तदात्मै
वाहं प्रणयस्वभंग्यार्थेनास्पन्दं वक्ति नन्तवेन
थ्यं त्वत्स्य रमार्थमेव यतस्त्वचिदात्मनो व्यतिरिक्तं
जगतां कि किमिव विघ्नेन किंचिदस्ति यदित
थापि किंचिकल्पनेनस्तधामि ध्यामसाेद्वैवभ
वेत् चिदात्मनो विनाकस्यचिदपि प्रवेतनाद्वेति
नस्य संकल्पविकल्पविषयत्वस्यापि प्रयोगे नग
गनकुसुमतोपिनिकृष्टत्वात् इमं शुक्तिनस्त्वभे
दत्वैव स्तुति: प्रातीतिकक्रमेणात्तयद्यपिभे
दस्यापीयंत्वमाराध्याराध्यकभिन्नार्थ: ६५॥ त्वा
नेनान्त:करणरहितं विघ्नेसमहिमानां त्वं वा

सा.
टी.
११

मन्तेसकलकरणागोचरत्वादचिन्त्यः ध्यानगी
नत्वमितिनविनाभक्तियोगेनगम्यस्तस्माद्भक्तिं
शरणमस्तनशास्येद्देशयत्रः॥ येद्रियकत्तान।
वनामायाथमान्तरणमस्माकमिन्द्रियागोचरा
भवानचिन्त्यत्वाज्ञानविषयोनभवतीतिदेहादि
मितप्रमात्रत्तामज्ञतोत्मज्ञश्चिदकेभजनान्म।
भक्तियोगसमासादनीयत्वाद्भक्तमेवशाक्तस्या
गवेशमयामस्तनशास्येश्चस्मिन्नाश्रितः उक्तंच।
श्रीविज्ञानभैरवे भक्त्युद्रेकाद्विरक्तस्ययादृशी।
जायतेमतिः साशक्तिःशांकरीनित्यंभावयेत्ता
ततःशिवइति १९ हार्दइत्यिपथमनुदिनायात
मःसंश्रितानांसत्त्वोद्रेकामस्तुवरञ्जःकर्मयोग
क्रमेणस्वभ्यस्तावस्थापयतितनरांसत्वमेवप्रपन्ना
निर्वाणयत्रजतिशामितानेकंभक्तिरूपीव॥
हेशर्केतवभक्तिः प्रपन्नासमाश्रिताशमितापा
तरागादिकलंकानांनिर्वाणायमोदाययजनी
तितीवक्षिवनाभिव्यक्तयेतदनेत्रयीययासापि
हिकामुष्मिककर्मपरिरक्षमाननुष्ठीयमानानापयन्तविदा
मपवर्गहेतुः नत्वावेषाप्रथममनुदिनासमुपस्थि
पितमायाहार्दप्रकाशानन्तरामसहूदंवेनमस्तद

भेदाख्यातिरूपमाणवं मलं संश्रितानां भक्तिभा
जां हृत्तिनाशयति तदनुस्वस्य प्रकाशस्योद्रेका
त्वकर्षात्कर्मयोगक्रमेण स्वात्मस्वेच्छाविश्रान्ति
फलशारीरकर्मानुष्ठानेन कार्मं मलरूपं रजोह
न्ति तथा स्वप्रथमस्नापरिशीलनेनत्वीकृता।
स्तेभावः सर्वे प्रकाशैकघनत्वमेव प्रकाशमा
ने सर्वत्र प्रथयति तेराम् तत्पशुवर्गीयमला
त्मभिन्नवेद्यप्रथाकृतं उपपत्तिप्रत्यत्नविधानामी
हेशेव १८ तामासाद्य श्रियमिव गृहे कामधेनुं प्रवा
से ध्वान्ते भातिं धृतिमिव वने योजने वाहनादिम्
नावं वास्मिन्विषमविषयग्राहसंसारसिन्धौ ग
च्छेयं ते परममममृतं पत्रशीतं नवोसम्॥ तां भक्ति
माश्रित्य नेविरक्तेस्य समन्धिपरमममृतं परेशा
के धामगच्छेयं समाविशेयम् यत शौमिथ्योम
वाश्यार्कं धामवैलक्षण्यात्कीर्तनसेवनं भवति श्र
यित भेदसा हृत्प्रकाशज्ञादादग्निषोमात्मकोह
र्योतां गृहे श्रियमिव सम्पूर्णभोगप्रदत्वात् प्रवा
से कामधेनुमिव वांछितमात्राभीष्टप्रदत्वात् ध्वा
न्ते तमसि भातिमिव पूर्णप्रकाशहेतुत्वात् वने।
धृतिमिव विश्रान्तिहेतुत्वात् योजनेपरिशिवात्मे

ना. क्वादेशेष्वसनादिस्थभ्रमणापरमोपायत्वात् वि
टी. षमविषयापवर्गसाभीष्टणाजलवरायत्तत्वाद
२२ शिसंसारसमुद्रेनावमिवोत्तारत्वात् १८ अशेषा
12 मावखिलजगतःकारणेतोमहेश्वरैः सर्गादाने
स्वजसिभगवद्ब्रह्महरिक्रमेण तावेवात्तविभव
निमेषोज्जृम्भितनामानवमेकादावस्थस्तेनयस्थितियुग
पत्तुक्रियेभक्तिभाजाम्॥ हेभगवन् अखिलस्य
वासस्यनीलस्तवोदेर्यास्वरूपस्यशान्तस्यवदे।
हारेयोरेकस्वरूपस्यापरयोषोभोसर्ववारवारीश्व
णेपानस्वप्रकाशनावस्थानहेतत्वात्कारणेतोग्व
सिस्त्वाप्रविविन्नात्मसर्गादानसमयेवस्वाभा।
सेनविमर्शात्मस्वरूपादेतत्त्रिमिलक्तासहद्रिकमे
णाब्दारूपषोडशकलाकलनपर्यायनोमहेश्वरैः
स्वरूपादिदेव्यात्मनिजमरीचिभिःस्वजसिगुरूतुं
तिमिमीषे तावेवचभक्तिभाजामन्तर्विभवति।
तस्याद्यूपत्वात्मसमानमहत्त्वधानेकम्भकेसमोसा
मसूर्यकलामोमसेवहुविमिश्रितो मत्वावात्मव
भावरूपत्वात्रोसत्कर्तानुक्रियेयुक्ताशंहावपिभग
पदकमंसप्रवैरेवास्तेनयस्तिविधात्मकध्यानवा
भिमाविशषत्तानक्रियात्मकपरामीषोमरूपस्वा

त्वमघोसम्पादयसि १९ स्थूलत्वेनेप्रकृतिगह
नेनैवलक्ष्यसनन्तेसूक्ष्मत्वेवानदपिसदसय।
ज्ञाभावादचिन्त्यम् ध्यायामीमेककपमविदिते
त्वामनायत्तमन्तस्तस्मादेकंप्रणाणिनिमपि
स्वात्मनैवप्रसीद॥ हेप्रकृतेतनवस्थूलत्वेविश्वव्या
पकत्वेप्रकृमागहनत्वान्नैवलक्षयितेशक्यं।
स्मादनन्तरंदिक्कालाकारैरनवच्छिन्नेसूक्ष्मत्वम
पिवानेप्रणोरणीयानिमेनत्वात्व्यानावसरशू
न्यत्वप्रमापरप्रमाणामपत्तदपिसदसद्यमय।
भावाभावाभावरूपत्वेनाःप्रतीतेरचिन्त्यम् न
हिमयमनायत्तत्वादविदितंवोकयमन्तःस्वा
न्तेचिन्तयामिनकथंचित् तस्मान्मयिप्रणाणि
नित्वमार्थनावहिनेस्वयमेवप्रसीदप्रशमित
देहादिप्रमादनाभिमानकालुष्यःप्रसन्नस्य २०॥
यत्तदेवंकिमपिपरमेशहृतत्वमनन्तस्तस्य
क्रिंजिगाभिप्रशनेलानिमात्राःकलाःस्वेप्रवाके
न्यपणवव्रपुषाबिन्दुनादौदितेसक्षहृप्रयोगस्व
रतिकरणंयंजितेवाचकेते॥ यत्किमपीत्य
सामायंते तदन्तदिमनन्तभैल्योनवच्छिन्नप्रका।
शात्मनिपदेशाहतत्वमितिशास्त्रेशहान्तकंस

सा. वैशाखोऽहं सः प्रकीर्तित इति श्रीस्वच्छन्दादिशास्त्रा
टी. न्तभट्टारकरूपं परममिति सर्वोत्कृष्टं यदुक्तं
१३ श्रीकालोत्तरे नादाख्यं परं बीजमिति वेद्यमि
13 ति स्वशकटसंस्फुरत्तात्मकत्वात्तत्र पक्षवनीयं ।
नतविदिक्रियाकर्मं यदुक्तं श्रीस्वच्छन्दे ॥ यस्य रूपं
शरीरं वा नास्ति वर्णः क्रियास्तथा सकर्षं गतस्य
ने तस्मोऽरयारघो नित्यमव्ययमिति श्रीभर्गशि
खायामपि नेष वर्णो न वा शब्दो न वाच्यवाकला
त्मकः केवलः परमानन्दो बीरो निस्तोदितो रविः
नास्तमेति न चोदेति न शान्तो न विकारवान् स
र्वभूतान्तरचरो भानुर्भर्ग इति स्मृतः इमेतत्पर
ब्रह्मात्मशक्तिमद्रूपं सर्वशक्तिनिगमिष्विति ॐ
नमद्दितितिरिंशो ब्रह्मणाहिविधः स्मृत इति ।
शिवाद्यशमान्तब्रह्मप्रकाशरूपं जितहृल्लेखस्य
मणाश्चाब्धिप्रकारोकारमकारादिमात्राद्रूपाः क
लाविमर्शशक्तीः शनैः क्रमेण लातिरहणानि
रंशशक्तिमप्रिरकोवभासितशब्दब्रह्माभिनोप
णवव्वश्यो: हेकारान्मानाद्यकेन परयन्तीवा ।
क्त्र्यात्मेन रूपेणानमव्यक्तेन मध्यमादिभूमिका
स्पृशा प्रणवः सर्ववेदेष्विति शिवाद्यंकोऽडीकृनाशे

षवाच्यवाचकस्फारं शब्दब्रह्मस्य उस्फुरति स्वयमेव।
नैते ननु प्राप्तेनकीदृक् बिन्दुनादाभ्यां समस्तवे
द्याभेदस्य समस्तवाचकाभेदिपरामर्शरूपाभ्या।
मुदितेन सर्वोल्लेखोर्ध्वंगमनाद्दृढसत् कथमुच्चर
णीयत्वागामिकीपुष्टिं स्मारयति करणेन दिव्यक
रणावध्यनेन तज्जिह्वामूलमध्यादिनांवेज्जितेषक
दीकृते यदंकेषीस्वच्छन्दे दिव्यंतकरणीकृत्वा तत्व
स्यास्मारणं कृषीत्यादि यथेनस्कहृद्यस्थेन तत्वशक्ति
स्वरूपामर्शामुखेनैवतेनवाचकेनतत्स्वरूपामर्शकम् २१
प्रातःसन्ध्यारुणाकिरणाभारक्तस्वपराजसे यनमध्ये
वाषिकमलदिवयन्त्रः शुक्लभास्वतिकेवा सायंसा
मानामितकिरणं यत्र मेघलास्तिरूपं स्फुरः सर्गा
स्थितिलयविधानकृतिस्वेत्तरीय।। हेमगार्वेश्वि
रर्कांकः सर्वजनीनस्य प्राणादिनस्य सर्गस्थितिल
यविधेयानेमस्व स्विनीसाकृतिःकोऽडीकृताणोष्ट
ष्ठादिस्तर्योत्त्वा शक्तिरस्मत्ते रश्मयः कासाविमा
ह प्रातरुदुन्मेषाम्नविप्रभातेगुणीभूतप्राणापा
नवृत्तिः शिवशक्तिसंघट्टात्मा यासन्ध्यानवेपरू
णाकिरणाश्चन्द्रनिमयनवेविमारीमाः शरीराय
स्त्रस्त्रादिमकाशास्तान्भजतेपदनपवराजसेवि।

सा. टी. १४

14

स्वगानांनेविश्वप्रमरास्तृणांवश्रज्ञपंपश्वपरथा
मर्त्यानामस्तनिहृत्यश्चमध्येमध्यधाम्निपजस्थि
देवनाभृजात्मकियाशक्तिप्रधानेहेनेन्यतस्तोषा
ज्वलदिवाज्ञादात्मसोमयापुमजनात् शुक्लाभाः
प्रमात्मभास्वरूपंमात्विकंवसतोभावःसन्वप्रकाश
माननेनस्पंदमप्यास्कंस्वप्रकाशावेशेनविश्वप्र
काशकमिमर्थः सायमर्धतत्यैस्तमिनकिर।
णंगलितप्राणादिसंस्कारतयाम्रपानस्तितोऽस्त
लितमरीचिप्रचयमनस्थितिःसंस्कारैर्हेतोर्हेतक।
वलनान्मदपेदहेयैवनमोवस्तविश्रान्तेकरमत्वा।
त्पनतिविपंसत्मस्यलपरतृपंयलाभिरस्त्याति
सानवाहृतिस्वपीवश्चगत्तःसामनीवनयाहि।
प्रातर्कदेवनास्तमिप्रधानात्कृत्वेदयाप्तिःमध्यक
मोगुहानात्मयमेवेतादयः सांपविश्रान्तिहेतुगी
तिप्रपानात्मामवेदप्रधाननेतिप्रतिदिनंक्षिति ११
येपानालोटपिप्रनिनगर्द्वीपलोकापिवीजक्ष
सोभनतस्वरपुरवनटस्ममसभिंप्रपन्नाः येचेकाधं
निरवपववागमावमाप्राप्यिरूढं नेत्वामेवस्वरपु
णाकलावर्जितंयान्मनश्चम्॥ तलादीनिपानाला
निताराघ्राउदयपः प्रयापाप्तसनयःमहीन्द्रायाः प

वंता: जम्बुद्वीपादीनि द्वीपानि भूरादयो लोकाः मो
हो मदश्च गर्वश्च विषादः क्रोध एव च भयं च हर्ष
णं चैव देहे समाश्रयः स्वतारस्तं काशाधयः यथा
दीनि बीजानि गोधूमादीनि अंकुरा सिम्भूताः शा
मापन्नरामर्षित्वात् इहविश्वप्रपंचरूपायेघट्
नाद्याः समस्तास्तेषु स्वेषु येषां तेन तन्मुख्याः ता
नेवार्थान्न्वस्तो धनन्तः समस्तमयो मनो बुद्धि
बुद्धीन्द्रियात्मानेः च्छायस्यनादर्शनात् येषपत्राः
येव निरवयवा वाकायन्तीन स्याभाव स्मात्
त्माज्ञापि दृढंमध्यधास्त्रोनिश्चयन्यपात्मामशीय
रिमशितमतस्त्रेकाद्येव त्वो बुद्दायेप्रपन्नाः अभ
येपि तेत्वामेवानश्च विरक्तं परब्रह्मरूपानि त्वदे
कप्यमामवन्तिकीदृशं त्वां सर्वैः षड्जादिभिर्गुणैः
सप्तादिभिः कलाभिरकाराद्याभिर्वर्जितं निरु
पाधि प्रकाशानन्दघनं साधोपासनाः अन्तःस्वया
भिहेतरिनितयाविरोधाभासः २३॥ हिश्रमो
तिः सलिलपवनेः धरपिनावित्तोकीमकीभूते
पुनरपि च नत्स्मारमावयगोभिः प्रनलीनो वि
श्राम्य वस्थां तत्रतः स्तपसेन्द्र न स्वप्राणान्स्वमि
ति जगतां प्राणभरणं घन्याजा॥ त्वंज्योतिः सलि

सा॰
टी॰
१५
15

लयवैनेष्विन्दुकाशाकरंध्रे प्रविशाख्याम्कास्तत
प्राणमरुद्भिस्त्रिलोकीनागरस्तमस्तप्रमत्रयीप्र
रथिना तस्मात्त्रिलोकापवीभूतेसामरस्यमा
मेदिव्यैलारैतर्पानन्दरामेगोभिस्तुमेरैमेरीवि
भिः पुनरपिपुनः पुनरारापचमक्रमप्रान्तरि।
मन्त्रमुखेवपदेलीनोवमथापरोभूमिंविशति
तन्मयतयास्फुरसितङ्गतस्थात्तमदनविषयेवे
यज्ञानेसूपसे प्राणपानीभूपतद्रूपतयास्फुर
सितस्थान्तेप्राणापानावस्थितिर्हन्तस्तमेवतन
यत्किंचित् उपनयाप्रमानेसर्पैः प्राणाश्चरा
न्मावकख्यामेपश्रुतिः प्रहमत्रमहमत्रदोहः।
मनारस्थितिवायोपिसर्वभूर्भुवः स्वस्तपोज्यो
तिः सलिलपवनेस्तत्तनत्तमसमयेप्राणूर्णमनरा।
सीभूतेदिव्यत्रिलोकारसतूपसारंरविमभित्री।
कारावारायपुनरपिभूमिमनलापनप्रक्ता
लीनः सन्विशति तङ्गतस्थात्तमोषध्यान्नेप्राणा
वस्थितिर्हन्तेजनयति ततः सपवात्तरात्तमत्रा
हस्थ २४ प्रश्रीवोमोप्रकृतिशरूपोविंदुनादेव
न्निमोप्राणापानावपिदिननिशेयेवसम्यान्तमेह
धमांधमौमरस्तद्भवंयोन्नरावेपपयोगीवेने

तात्मस्वपरतमतिनिर्गुणत्वं विशेत्तः॥ योयो
गीमिमैसस्तननवाह्नितोशणणानावेवकव
लनाध्यायनहेनत्वाद्ग्रीषोमैस्तानक्रियाशक्ति
शयामास्तुरूपप्रकृती वेदनविमर्शनात्मत्वा
ह्निनुत्वात्सैषप्रसरविश्रान्तिप्रदत्वाद्दिननिशेविका
ससेकोचविमित्तत्वात्समान्तेनऋषीयोगति
कारणत्वादुर्माधर्मीवासनोसमासततयेतीप
कत्वात्सदसहृय ग्रन्तलदानधानधात्विशेषस्प
विलाप्यश्रात्मनिविश्रान्तिर्वैनावतिष्ठेतसत्वं
निर्गुणंसत्वादिगुणातीतंविशेत्परमार्केसमा
विशेषेव २५ गर्भायानप्रसवविपर्यस्तमयो
रिन्दुभासासापमेनाभित्रसवमिवखेकान्तयो
मध्यसंस्थः यावाहच्छ्रौवेदनकमलेगोम्तुवे
बोधपित्वापर्यायेणापिवसिभगवत्स्रुत्सासत्वा
दलोलः॥ हेभगवंश्चित्रातोयावाहच्छोः सर्वे
हादशान्तात्मात्तरिलेदहम्भणीः कान्तयोर्निज
विज्ञानैनैवरमणीयतनासापिनयोवेदनकमले
शक्तिनलिनेगोम्तुखेरत्नत्रेमेरीतिभिबोधपि
त्वाविकास्यश्रमासामशान्त्वानन्दसादनलम
दःसत पर्यायेणाविचित्रात्मेषनिमेषक्रमेणापि

मा. पिबन्निव नक्तरूपे कीदृक् मध्यसंस्थोः श्रीषोमथा
टी. मापितृष्णः किमर्थं गर्भस्तान्तर्यदाधानेश्वेपोर्था
१९ हिस्यस्य समस्वस्यन्तरेविमेनभाभिराभासनेनह
16 यानार्थे कीदृशेपोर्धीवादृष्ट्योः स्वेमून्यस्य मातरि
स्वमयोः कलोहलिनमेतश्चविन्नेकरेतामय
म् प्रविह्यस्यमूमादेर्मिनेगणानपाश्चिनमि।
निनीमाम्बूस्मशाधामाश्चपेणलिमज्ज्ञिनपारमा
र्पिकस्वरूपयोः कथं स्वमयोः सापत्न्येनपरस्प
रश्चतियोगिनवेवाभिमुखेहृत्वाउभयोरवरुद्ध
लत्वादाभिमुख्यमाश्रिमेत्यर्थः वाशोप्यकोषा
वाहृपिवेरावाविभुभासास्वसयोर्निमीलितश्च
स्वरूपयोरभिमुखावस्थितयोस्तस्यणोगोभिर्व
दनकमलेनलिनेविकासनदीयविविधरसा
स्वादलोलश्चापिवतिभोमानान्तरितांश्चरसाव
गर्भायानायश्रीक्षादाकर्षणणादिनिजरश्मन्त
र्निवेशनायशाहुइदोवर्षणपादिमरीचिविस
र्गेनोनानोषधुत्पत्त्येश्रयच सापत्न्येनाभिमु
खेस्वमयोरिंदुभासोपलक्षितयोः कर्षराक्ष
रितयोश्चकालयोर्मध्यस्थोनायकोवैदग्ध्यात्रे
स्त्रेवंरूपस्प्रपर्यायेणयुगपद्योपयिनालो।

वनपरिवृत्वनवृक्षस्य रसृत्विद्दे विधायवकास।
वामस्तनलमध्यटोगर्भस्थापानप्रसवनिमित्तमापि
वति रत्नयेरस्य यो परिवृत्वनीतिस्मेघोलेकारः
स्मेघध्वनिसंस्पृष्टः २९ सोमेस्वर्णमस्तनमिवचरुते
नस्तास्ताधयपित्वा कृत्वातेनानलमुखजगामर्पणं।
वेघटेवम् ग्रामावसंविचसमिवरवेनकलाशे।
षमप्त्वस्याण्डान्तर्गर्भरूपनिरिवस्यात्मयोगक
योषि॥ देविरकं ब्रह्मरथावस्थिनपाकृत्स्योपल
क्षितस्थाण्डस्यान्तरितिपरामृतलश्वकृतिमाधाशा।
माण्डचनंदृपसमध्ये रहस्यान्मुधायोगकोषिकिं
कृत्वा सोमंरूपा ष्टिंपंचदपात्मसेयं तेजसाभिज्ञ
मस्तामरीचिविस्फुरणेनस्वर्णमस्तेचरुमिवसा
धयित्वापवेकमयचनमेपिघड्डिपानमनरूपनेतिस्क
नाविघान्मनिजपुत्राभास्तनाभासमयंस्त्वसंविधि
हेविधायानलरदानवक्षिमुंखंमास्मुपायोपस
वस्थायनाश्विनान्तकारणापिहितपरादिशिव।
नत्वान्ताधविस्फाप्समपस्यमानलस्यनर्पणेय
नेदेवैवेषदेवयोगेनेनसोमेनचरुणाविधायत
स्यसोमस्यकलाशेषेनगानर्पणोपप्रकलाये।
चदपाकावशिष्टमर्धेनसर्पो व्योमावस्थासम्ब।

सा. ष्यमात्वंविवस्वमिवकवलिनाशेषसंस्कारकस
टी. मिवाश्नन् अस्तंचन्द्ररूपेणाहियाषोडशधाश्नतः
८ पिबन्तिचसुराःसर्वेदशपंचपराःकलाः अमाशे
17 षरूपान्त्यामावस्याविश्वतर्पणीति श्रीकामि
कादिहनीमाविश्वदेवतापरमार्थस्वात्मनिचमत्
कुर्वत् कीदृक्संगृहपतिरिवसोपिहिपूर्णामृतक
लममावस्यचरुंप्रसाध्यतेनाग्निप्रमुखंसर्वजग
न्मन्तर्पणांवैश्वदेवंकृत्वानन्तरोषमश्नन्स्वात्मदेवता
योगंकरोति वासोपिसूर्यःस्वरश्मिप्रतापविश
वितसोमकलापंचदशकेनदेवर्षिनरात्मजगत्त
र्पणंविधायामावास्यैककलावशिष्टरूपेणात्मस्वात्म
योगंब्रह्माण्डस्थान्तर्विधत्ते १९ कृतानकान्तिरमि
वजगद्दीनमावश्यकिंकुर्वन्तेवान्तर्दिनकृत्तथा
बाह्यमपनतोत्पम् देवपिअंकुमणीरंगनेमावृष
वात्मसं कुर्वन्कुर्वंकलयसिजगामेवयावर्त
नाभिः॥२दिवकरविशोदयकारिन् दिवसस्या
दृक्प्रविज्ञातोजगतःसदाशिवात्मस्यविश्वस्यपदी
नमारम्भावसानयोरुदयापवर्गकारणाश्रीसवा।
कृत्यादिहृदीमावितत वितनपरार्थात्मकालरूपे
णहोरात्रतन्कृतामास्यतेवान्तर्जगतःकलादि।

त्रिमलस्याभुञ्जाधस्त्रपस्य बीजं मायीयमसौराज्ञं।
नरन्तरेणाव्यक्तिकं शाक्तं नरन्तरपि ब्रासं नन्वा।
पि देवं नत्वापि पिपिं श्रीपिरस्तम्बस्थितत्वापि मानुषं
क्रमेणास्में मस्मेऊर्ध्वं त्रिवर्णे चित्रमस्मदूस्ते राभासय
त्रिवर्जगगहिश्वं पंचधावर्तेनाभिर्विचित्रजागराहि
दशापंचकपरावर्तनैः कलयसि अन्तरपिपिशि
नेबहिः त्रिपसितिनिर्मीषेनिर्मितं च कलय।
सीदसि स्वमिदमिदमिति संख्योनेन स्वापयसि
स्वापिनमपि कलयसि अन्तः संहरसि संहृतम
पि कलयसि संस्कारगलनेन विमृशसि विमृ
ष्टमपि कलयसि स्वाभेदेन मानीषस्वप्रकाशे
कान्तमापादयसी मेवं सर्गस्थितिसंहृतिवि
लापनस्वात्मेकाभासनपरम्परान्दोलनालीला
कान्तं केशोषिग्रजनगरीजमिमावमसिद्धिपोऽजम्
अस्वमस्वमिमादिवीसापार्श्वयमाशयः यथस्व
पावदसोगावं तन्त्रदीयप्राणचावेनदंशांशिकास्व
पिवास्त्रीस्वस्कन्दादि ष्टमासोदयादि च स्थेदया
न्तप्रक्रियया योगिनामापतयानि परिमितम
प्याभासयसि तथापि वान विश्वे कान्तपप्रथना
त्मतानिवान्तकालकलनामशेषामाभासयसी

सा. साभासमानोयं कालोनन्तस्यवास्तवंकिंचिन्नव
टी. मस्मिन्नेवक्रमंत्रिवेनीवशाह्नेनायमेवार्थः स्प
१८ ष्टोवस्तुतोनाशोनावद्विश्वोदयावस्थानविलापना
18 यात्मापरमेश्वरएवस्फुरति ननु विदेकवशष
स्वतोतिरिक्तंकिमप्यस्तितत्वमात्रमायाहोरा
त्रमानेश्चीस्वकृतं तथाथा मुहूर्तोस्तपुनस्त्रिं
शदहोरात्रश्चमासस्तथः इतिगणायनेरात्रिरुत्तरं
चायनंदिनम् एवंदेवस्याहोरात्रइति यन्निहद्दे
वासिंत्रश्चयुगंतंसहस्रेन सम्बद्धमहोरात्रोनेयः
नेषांकृतस्त्रुकूपरपर्वोहिमः किंच कल्पाव
स्यदिनेशेकेवतर्तुगसहस्रकम् षड्विंशतम
हस्राणिवर्षाणांप्रलयोद्भवः ग्रहकल्पेषुक्ते
षुदिनंरात्रिश्चतावतीति श्रयानिकपरार्धेन
दशधागुणितेनतत् मायासंहरतेसर्वंपुनश्चैव
हजेज्जगदिति तथा शक्तिकालपरार्धस्यको
टिधागुणितस्यतत् प्रमाश्चितस्यदेवस्यदिनमेत
त्कीर्तितमिमेवमादि नवैकस्यायावारेश्वटि
कोदयावस्थितिषु स्वाहोदयान्तेविततंतथादिदृश्य
मयोरत्नभयाविदर्शितम् एवमहोरात्रकृतंतज
गदुत्पतिरणातिकृतंभगवत उक्तम् १८ येनहो

रात्रप्रशमेतूष्णीस्थितेकालोनरापयेत्याह ।। तत्रालो
केनपुनस्तदिनेयेपरेसम्प्रबुद्धायेवाविनोपशम
रजनीयोगानिद्रामुपेताः नेहोराशेपरमपरमान
न्दसन्ध्यास्तमोरेभिन्नाज्योतिःपरमपरमंयान्तिनि
र्वाणमार्गम् ।। इतपुनमहाप्रकाशरूपयेयोगिन
स्तत्रालोकात्मनिशोभनेनिर्मोदिनेःनस्तमितेरि
नेपारमार्थिकेसर्वदशानुस्यूतेसर्वतोमुखेविश्व
काशेसम्यक्प्राणापानमाघायानेविनाविमर्शप्र
स्तागलितनाख्यातिनमिस्राःयेवामेविनोपशम
एवसर्वावास्याभासतिष्ठेमिहेतत्त्वाक्षजनीतस्यायो
गनिद्रामुपेताःप्रशमिनविकस्वप्रकाशेकमा
पन्नाः उभयेपितेप्राणिनिसमस्तोहोराशेपरम
एवपरमानन्दरूपाः सन्ध्यानिमज्जितप्राणापान
भासिशिवसामरस्यभुवःसर्वतोदिक्कुमुदितास्ता
समोरश्मितिशापीयमपरमभितिस्थूलंज्योतिः
सेरुचितेप्रकाशेभिन्नानिःसंस्कारंविलाप्यपरं
निर्वाणमार्गेयान्तिमरापरेणाकंपामास्मिष्या
न्ति १९ नकेवलंविविक्तंकालकलनामकालक
लितस्वरूपसमपत्निंदर्शयक्षिणावजगद्गणायापा
पावपीत्याह ।। प्राबस्थेदनंवमिवजगज्जंगमस्था

सा॰ टी॰ १९ 19

वशान्तेसर्गेसर्गेविसृजसिस्वेगोभिरुद्रिक्तसोमैः
दीप्तैः प्रत्याहरसिचलयेतयथायोनिभूयः सर्गा
न्तादौप्रकटविभवोदर्शयन्रश्मिलीलाम्॥ आब्र
ह्मणः शाक्तरूपादाब्रह्मनिजेपरेशान्तेरूपंवर्ज
यित्वाद्रेसर्वंसदाशिवादिक्षित्यन्तंजंगमस्थावरे
न्तोभागोयस्यतादृग्जगत्सर्गेसर्गेप्रथमेक्षणोन्मेषा
त्मकादिसर्गेभूयोभूयउद्रिक्तसोमैः स्फीतशाक्त
रूपैर्गोभिर्मरीचिभिर्विसृजस्यपानीभूतनिज
रश्मिरूपंप्रकटयसिभूयोदीप्तैरग्निप्रधानैर्गोभि
स्तज्जगद्यथायोनिप्रत्याहरसिस्वस्वात्मन्याविर्भासि
तेनमस्कारणात्मनिवेशपरः संलयेपस्वचिदेकाव
भावनात्मनिसंहारेप्रतीमाहरसिचिदेकमयमेव
करोषि किंकुर्वन् सर्गसंहारादावन्तेप्रकटवि
भवांस्फुटमाहात्म्योरश्मिलीलाप्रकटनविजम
रीचिविलासमाभासयन् १०॥ त्रिलानिमापवि
नश्वरिंतब्रह्मतेजः प्रकाशरूपंसर्गस्थितिलयप्र
वासर्वभूतेषुमध्ये प्रत्तेवामिष्विवस्यगुरुणायः
परोक्तः प्रकृत्या प्रमत्तोसौजगतिभवनादर्शितः
स्वात्मनात्मा॥ यः प्रकृत्यास्वभावेनपरोत्तोत्तागो
चरस्वात्मासौजगतिसर्वभूतेषुमध्येभवतांऽन्त

वासिष्ठः तुग्राहेष्वात्मनैवप्रमसोदर्शिनःस्वप्र
काशानयाप्रकटीकृतः किंकृत्वानिर्माणवितेस
दापरिहृर्णाश्रुवितेचिदानन्दयनेरूपेष्विनादेस
हितिमज्जनेनात्मग्रेविधायकीदृग्रूपेप्रसनेजः
प्रकाशेहृदृग्गाहूरूकत्वाश्वबद्धेहेनदाहित्वाश्चो
ऽपयस्यनादकप्रकाशः प्रथायस्यकीदृशेनभवता
सर्गस्थितिलयप्रदाजननादिसूमेनयथाने
वासिष्ठशिष्येष्वशोभनेनदृष्टन्तेनगुरुणात्मा
दर्पणेते विश्वरूपीममाप्रकटीक्रियते यथात्वया
त्वः परमात्मनया बहिस्थतेजोविश्वरूपतयास्व
यमात्माप्रकटीक्रियते ३१ लोकाः सर्वेवपुषि
नियतेनेस्थितास्तेवतेषामेकैकस्मिन्नगपरग
णोविश्वदेहेनोर्ध्वएगीव ३स्थंभूतेभवतिभगवत्र
त्वदंशोस्मिसत्यं किन्तुनत्वंपरमपुरुषोदेहप्रकृ
मेवचात्तः ॥ हेभगवंस्तत्वविश्वदेहेनारशेषका
णस्यवपुषिपुकाशानन्दयतेत्वद्रूपेसर्वेलोका
लोकात्मनाः [illegible]र्णाः लोकपितारश्चरुद्रादेव
स्वरूपाः प्रमातारः स्थिताः त्वयिलक्ष्मिकाम
तोदिनादिकंयामेतेमेमाविश्वदेहेनाकदिशः तेषां
चलोकानांसमस्यिष्वेकैकस्मिन्नवपुषिनंप्रग

स्पा. परक्रमेणाक्षिणोमयानेनप्रकाशात्मनो विना
टी. कथं प्रकाशेरन् अतश्चैतत्सत्त्वादिगुणहीनो
२० पि विश्वात्मनाभासयहरणाद्गुणी वाभासिरस्य
20 अपवर्गिणे विश्वात्मनि भवति समस्तस्मिन्संता
यः किन्तु त्वमेवंभूतः परमपुरुषोत्तः परिपूर्णो
सार्वज्ञ्यादिधर्माहमिति त्वयैव देहादिपुर्याष्टक
प्रमातृभावः प्रकृत्यात्मनो या माहात्म्यादतः
अतश्चेहादिप्रमातृतानिमज्जनेनात्मनोऽप्रश
मयति स्वात्मसमावेशेन त्वात्मनो प्रमेयोन्मज्ज
ये समर्थोऽङ्के भवति १२ संकल्पेच्छायत्तितक
रणप्राणाणोणोचरेणाप्य मन्त्रामेनत्वदभिन
वनाज्जन्मवेदं शारणंपम् मम्येवास्ते निगाभिश्रा
नैः प्रणपापद्वयं न ड्किश्रुद्धे न वचरणयोरस्य
स्यान्नो भवेनाम ॥ ममनत्नाप्यपि मे त्वदभिनवा
नाश्रितान्नत्वदाभिमुख्यमहत्त्वपरामर्शात्म
त्वतिवशात् संकल्पः स्वलेच्छाश्चेति संका
ल्पकारणाभृतसत्त्वादिकल्पपरामर्शान्माश्रा
दिशाहात्म्यपत्तः नरतनारमालोचनादानादिप्र
हृतानि वा त्वर्णाभविलानि करणानि नत्स्वह
हृतिः प्राणः सर्वेचावसत्त्वापरामर्शनया व्याप

कस्त्वं नस्थितावाणीचेत्यते ममवैरपरात्रय।
हृसाथवावरेण्णाजातास्तस्यदभितिपश्चिमज
न्मशरण्यंशरणेमाथात्रयासात्रयहैकपंस
म्यत्वम् श्रेहृहिमर्वदशास्वचिरर्कंपरामर्षणः
परानप्यनुग्रहृणास्थितः किंचममेस्वात्रुभवे
नैवतस्मिन्नयेपस्मरणपापहर्षेसकृन्नामसकृत
जातेसर्वंनदिमनन्तजन्माजिंतंशनैरस्तंजिग
मिषुहिमविलायेविलीयमानेस्थितशांकंवि
नसर्वकर्मणांधैसपिदेहारम्भिकर्मणांधैसा
न्मुखत्वाज्जिगमिषिस्मक्रमम् श्रमयेति यदि
नैवेसानन्तकण्ठनवचरणायोभक्तिसंर्द्देभवेता
नैवस्यानाम् यद्वक्रंश्रीनन्दिशिवायाम् यदा
शिवेभिलाषोवेपस्थितेजायतेसदा तदाशिवा
भिमानस्तेजायन्तेपरमाणवः शुक्लास्तदेव
नेदीक्षांशाम्भवन्तिगरोस्तनशनि ११ ससंभ्रयो
जननमरणोत्तस्यपत्रेषुनस्तस्तत्राप्येकेनतव्र
तिफलंजन्मयावेमदिमम् त्रैलोकेशःश्रमश्व
परःपुण्यकार्योप्यपोनिः संसाराह्वोमवश्वज
गत्तारणायशिरःस्याम्॥ यद्यपिदेवत्वत्पत्रे
षुवन्तमाविहेषुसंसारेहृतवामसनादाहृद्यो

स्तो. जननमरणोनत्तः तथापि त्वन्नुतिः त्वत्ततिरे
टी. वफलं यस्य नादृगिदमेकं पश्चिमजन्मयावे य
२८ थाभगवदामर्षान्म परव मत्काराधाय्येनन्मा
U गात् नदिस्मभमते नैव त्वत्स्तुतिरमाविहेनशका।
रेणास्मि हे हे शामश्व शाम्यन्तस्मिन्विश्वमशेष
मिति श्रुत्यमापरः शंकरात्म स्वभाव स्वजाग्र।
स्वमस्वप्नमात्म निद्रेलोको रेशः प्रभवित्वने तप
रतन्त्रोन पवप्रणो दर्शन स्पर्शनादि नापराजया
हीकायेयस्यनादृक् शयोति रिति निमोहित
विदानन्दैकधनः सेजगतो विश्वस्य नारणाय
से मारा विमयेस्त्व स्वनोन रवस्थिरः स्थावि
रकालेम्भणामम् २४ सोऽभ्यमोनन्न मस्तन पथे
नैमषीनांप्रभावे प्रस्तास्य त्रैस्वरनरपित्स्मा
त्नभाभिःकलाभिः पश्चादम्भो विंशस्मिविविध
म्रोषधीस्तस्तनो पिप्रीणास्य वं त्रिभुवनमतस्ते ज
गत्मित्रमार्क।।हेप्रकेपनोहृतोजगन्मित्रनाये
गिकामित्र शाहाभिधेयत्वे यतस्त्वं सोऽभ्यमोनम
य मेनामरन पथेनाप्यापिनामार्गेणापीनांप्र।
भावमपानवद्न्त्व मेमागमायेप्रथमंस्सादी
न्नवोम्नमान्स्वसासिलब्धावस्थिनीन्करोषि

केनशान्ताभिरन्तर्मुखीभावेनोपसंहृतेन वा
ह्यश्रयाभिः कलाभिरादिविसर्गान्तस्वाभावि
कविमर्शशक्तिभिः पञ्चाशदनन्तरसम्भवरश्मिव
द्भिः प्रसरप्रहृष्टान्तर्वेद्यबाह्यानिशसितस्वान्तता
स्फुरितालङ्करोषि विविधाश्चोषधीर्विश्वसिस्वाव
रादिसर्ववाद्याभासान्तःप्रकाशाद्धरितानि यन्ते
नङ्गतो मेषप्रवेशात्मनया स्फुरितोपि त्रिभुवने।
विश्वमेवभित्तिनदाभासनविमर्शकेवशीएण
मितर्पयसि वाक्योपर्कः स्वधुमणामार्गेण स्वत
सेक्रमणध्रुवावल्लत्नमेमप्रूर्वोक्तनीमास्वरादी
मुखानि शान्ताभिर्विनिहंसरीमिभिःस्वकला
भिः शक्तिभिरम्भोविंशानि दत्तिणायनेप्रास्याह
प्रतोस्त्रीकरोमोषधीश्चविशानि सरसाः करोति
नङ्गतश्चैवषदेवयागानुयागक्रमेणात्रिभुवने
सो गगनमित्रमेवदर्शयति १५ मन्दाक्रान्तेनम
स्त्रिभुवनानाथदोषावसानेनानलीनाममम्मति
रिधेगाफनिर्द्राजन्ताति तस्मादस्तंगमितनमसा
पद्मिनीवान्तभासासो रीमेषा दिनकरप्रैनी
यतामाश्रुवोधम् ॥ हे नाथ दिनकरस्वामिं स्थि
दर्केनयातमस्यतानेमम्माकान्तेति निर्मलनाया

सा. वातेसतिइयंमदीयामतिर्धीः रागद्वेषादिदोषा
टी. णामवसानेपिजातेमलीनान्तर्गतीभूतापिग
२२ फलिंद्रान्वदमेदाख्यातिंनजहातिनस्मादेषान्व
याःस्वेगमितेनमोयपानाहृपणान्नभासास्वदी
प्यान्नभोकरणभूतयाःस्वविलक्षितमेवपदेश
बोधंशान्ताख्यातिनिजस्योनिरात्मतांनीयतोश
प्यताम् स्फुर्यीदेवनायस्याःसासेरीतिकृत्वापधि
नीवनलिनीवसापिहित्वपादोषावसानेप्रभाते
तमसिमलस्मात्क्रान्तेनलीनाकर्णिकासंस्थिष्ट
दलागाफलिंद्रानजहातीमायःस्वेगमितेनमसा
स्वात्माभासागाफीभूतज्योतिषानयायबोध्यते २९
पेनयासीकृतमिवजगत्सर्वमासीत्वदस्वेथान्त
नीत्वापुनरपिविभातदयायातविन: यत्तेमक
ल्किनमिवगतीशुक्लकृमेविभज्याधातामस्माद्ध
वपरिभवेद्धकृतेमेपिभातो॥ हेविभोभातोवि
स्मरीविमालिन् येनतमस्यात्तानेनजगद्धिसंथा
सीकृतमासीतदनुगदरीतान्वमस्तेनीत्वाविना
पपतदपायातविभ्रवनतदनुकम्पयेव शुक्लकृ
मेगतीविभज्यबुध्यानावमरेशाणायानभूमिका
मवकृत्यतद्धान्तंपुनरपियत्नेसपुष्मात्सितनितिर्बुध्या

नेममापिंकटितिविनरसीत्यर्थः यथावाशो।
भानुरश्मीकृतजगत्तिमिरविनाशप पुनर्दयेव
कल्लिंनेदिवानिशेविभज्यपनेजसानीतिस्येपोप
मा यतपवंतुरात्मनितमस्यपिमन्नकम्यावाति
वततमेममपरिभवेपितुम्यानात्मनिक्लेशेपित्र
नारत्तिनामभक्तीदेशपरिभवेउक्तनेउघृंकृतेक
रणेविषयहानानादिपरिस्पन्देयत्रनिसंस्तु।
म्यानसमावेशरसास्वादिनेमाकृविमर्थः १७ सु
स्मितःसमावेशमशामवस्तुम्यानदशानिर्भेत्तेन
परःसमाविशमेवभगवन्तं प्रार्थयितमाह।।श्रमे
सारोपवितसदसत्कर्मवन्याश्रितानामापिव्या।
पिप्रजनमरणात्तपिपासादिनानाम मिथ्याज्ञान
प्रवलतममानाथयचान्धीकृतानांत्वेनस्वानाभवकृ
तणायापवतत्रस्थितानाम्।। सत्स एपमसदपुएयं
यत्रतत्रस्थितानांदेशकालेःवस्थावैविध्येवशात्स
मावेशप्रयत्नेनरत्तकःशिहस्यषम् १८ समास
मस्खलितवचसांशेषबलज्ञानिकानामस्तानाना
मफलसफलप्रार्थनाकातरणाम् सर्वावस्था
स्वखिलविषयाभ्यासकीर्तनकलानां त्वेनस्वानाम
वापितनयाभोगलोलाभेकाणाम्।।भोगेषुविषय

सा. सखेभ्युल्लसद्दानामस्माकमर्भकाणां बालानामि
टी. वतेपित्रनयाजनकत्वेन त्रातामवेतिभागवन् त्व
२१ मेव यस्मात्कं नत्वदन्यो जनकः स्मृतो मत्संभय
23 घातेसम् स्वलितेभ्यः मादपकृताः स्वहृद्वर्णानमय
त्रपर्वेणोचैवेत्रशारीरेच अफलासफलावयाभा
र्थं नतनयाकानराणामधीराणां यतन्मार्थमानाना
मित्यर्थः २९ यावदेहं जरयतिजरानान्तकोदेमह
तीनोवाभीमस्निफणाभुजगाकारदुर्वारपाशः।
गाढं कण्ठे जगतिसहसा जीवितं लेलिहानस्ता
वद्भ्कामयदस्तदयंश्रेयसेनः प्रसीद। हेभक्ताभय
दयावद्युष्मिनामरणोवसानो दुराशं नाशुमस्ता
वदस्माकं प्रसीदद्देहादिसंस्कारकालघ्रपशमेन
नर्निर्मलीभवन्तिप्रुष्याय प्रकाशानन्दचन परमात्वे।
णामरनरसालास्वदस्वविनानस्मान्तमयादयेमर्थः
स्तवोपमम्यत् ३०॥ विश्वत्राणायमनरसनादीप।
कोपप्रगल्भं स्मेरोर्वं कदहनमयनो हीमदंष्ट्राकरा
लम् यावद्रष्टाव्रजतिनभियांपंचतामेषकायस्ता
वच्चित्यामस्तमयस्वेपाहिनः कादिशीकान्॥ स्मो
रत्तकस्य वक्त्रं दृष्ट्वापावदेषकायस्तिमयर्दृष्टको
देहाभियाभीमानपंचतांस्मतिंव्रजतिनावदवेवि

दृकं निमामस्तनमयाः नत्त्वमितपराकैस्केकचनल
भावनोस्माकं हृदिणीकान्तुम्यानेनत्वमस्मावेशशा
स्मिं विनाको दिशेकायनः पनः कोदिक्रा दिगा।
स्माकमितिक्रन्दनः पाहिसुम्यानसमावेपान्स
म्यादयकीदृक्‌स्त्रमोर्वक्रं विष्ठेषाशणानोग्रसमो
जिविमभवत्कोरमगाटेपोलोलनाचापारोप
स्पनाहृशिकोपेश्रगस्सेशेष्कं नपाव दहना।
निरोषकारीणिनयनानियस्पनारक्रयोहासा
भिनृत्तिताभिर्दृष्टाभिः करालेभीषणाम ४८॥
शाहाकारेविपदिववपुस्तेयजुः सामथाम्नः स्म
स्क्रन्तोस्त्रपिचतरगाक्रस्त्रयमाउलेव रंस्सवे
स्मृतिमयनयामरयानुग्रहाहास्त्रिंमनः स्कपणा
करुणाक्रन्दमाकर्णयेमम्॥ नेनवनिणीनदृशा
स्तामेवदात्मकं धामनेजोपस्पनाहृशः यजुर्वेदा
त्मशाहाकारेवपुः शरीरेविपदिवव्यापकेनदपि
हिशहानाकरोनितमस्त्वशहाश्रयः श्रपिवगा
पयादिसमस्क्रन्तासितेनरगाः माउलेप्रभावप
रिवेशो पृस्त्रयेरमेवंसर्वंस्मृतिमयनात् यहा
नुकम्पायथानादरनुग्रहात् मनोमनसकाशात्‌उक्त
वद्रमात्रा प्रार्थनापरनात्कृपणांविरमसेमार

ता. विभावकलात्मकरणांकुरणारस्मयानमिममाङ्
टी. स्वंस्मसादग्राथनापरंमलपितेतिवसुदीराणा
२४ नन्तरमेवाकर्णयास्मदग्जिह्वलियाःवथारय ४२
24 नाशेनास्मसुरणाशरणायास्मपियस्यमानादेवे
रिमेस्मितमिवयशोदर्शयन्स्वंत्रिलोकाम् मस्मे
सोमेतनननुममागर्भेहृद्याविवस्वंशुक्लकार्या
नयस्मिशनकेस्वोस्वशुमणांशुभासा॥ हेभगवा
न्विवस्वेषित्रानोस्मस्मरणाशरणादेवैरपियस्य
मानानाशेनयास्मेवेस्मितंशुभ्रंयशस्त्रिलोकांद
र्शयन्विवसोमेतननन्नुदेवैरपियस्तसममस्तक
लेस्वशुमणाख्यमध्यनाडांयेणवामरीवयस्तद्रा
सानदीप्याहेनभनयामाख्यकलयागर्भेन्तर्या
हृदिस्तायास्वांशुक्लांकार्यामम्प्रणीस्वस्मितांका
न्तिंनयस्मिशापयसि इतिमन्येजानापि यद्वरहृ
स्यहृप्रादेवारन्दियाणिसोमोःयामशुक्लान्तःस
विष्टःषोडशकलोहृयायात्मामेयवर्गःसर्वदाहृ
लामसुक्लाकलायासेनतीणकलःस्वस्वशुमणां
शुभासामध्यायामस्फारणेन्निष्कुर्याख्यान
र्यप्रकाशदीप्याप्रमायायास्मनस्मर्यस्फुरद्रक्तकेः
गर्भेन्तर्याहृदिःप्राणादिशायामनिमेषजोन्निष।

ख्याकवीर्यस्याशितायया मुक्तो विवेकयवो ख्या।
योनयस्मि शापयसीत्यर्थः वाग्यलसष्ट: ४३॥ अ
सोजन्मप्रभृति भवतः सेवनेनेह लोके वा ऽन्यके १०५
ना परिमितफलं भुक्तिमुक्तिप्रकारम् यो निर्मा
त्र: स्मरतपदस्मि तो जीवितान्ते पि भास्व निर्वाणा
यप्रभव स्मि सतो ऽनेन नेक: समो ऽन्य: ॥ हे भास्वन्
जन्मप्रभृति यत्सेवनेनेदपरिमितं केनवाप्यकेन
वक्तुं शक्यमियत्तयापरिच्छेद्यत्वाभावात् नयस्मा
भुक्तिमुक्तिप्रकारं भुक्तिविषयभोगापवर्गानन्दा
विश्रान्तिदेवेन जीवच्छिवाभिव्यक्त्यात्मत्वान्मुक्ति:
मुक्तिरेव च विभ्रमकारावेशत्तया भुक्तिनेनवि
षयासक्तिरूपा तां भुक्तिं मुक्तिं प्रकारयति सेव
कोसल्लमपानस्म्यादयति जीवितान्ते निर्वाणा
वसरे योनिर्माणमात्मेसतां स्मरति पंथ ग्रामा।
निर्वाणायमुक्तये प्रभवसातसेसम: को ऽन्यो ऽस्ति।
समहिमाश्लीसर्थ: ४४ प्रभवत्वाविरूपाभज
नायस्यरोद्वं फलनंस्मे सुमुक्तं भवति हि समं कार
णेनैवकार्यम् प्रभव त्वं सकलजगतां नन्मम
ते फलं मे प्रयक्ष्कै: समुचितमतुलत्वयावेय
मानाम् ॥ प्रश्नमते स्कादिदेवतानायनादशयका

सा॰ नोयत्स्वर्गाप्याद्यादिपरोतं कालान्तरभाविफलं
टी॰ नयुक्तं यतोमरणमन्तरमयोचद:कारणोवितमे
२५ वकार्यंसर्वत्रभवतित्वत्तविमर्शः सर्वेशाश्वतः
25 स्वप्रकाशः विमर्शप्रकाशात्मनोविनाकस्याप्यप्र
काशादितिनद्वंकेहेतोमेमनिमोदितनन्तमावे
शात्मफलेस्मइवितमनोहेमोस्तनफलंपाचेशा।
धेये यथाकृतिमतीवदेवनाम्नमतीषुपितामे
वयाचेनयानिर्भुक्तानन्तमावेशामेवफलेपा
वेनन्नमितेकिंचित् ॥४५॥ येचारोग्यंदिशतिभ
गवान्सेविनोप्येवमात्रस्तेननन्ताजगतिस्वभगा
भोगयोगप्रधानाः भक्तेर्भक्तेरपिचजगतोपय
ष्टर्णंस्वतोनांनस्मामोकोटस्मनवश्यःकोहिना
मात्स्वदाना॥ येपिचक्रेविदविमस्थसमावेशात्म
सुखफलाभगवान्सेवितश्चारोग्यंदस्तीमात्रः
नेपिजगतिनन्ताःस्वभगास्वयतोभोगयोगप्र
धानाःभोगायषयोगायचारोग्यंवाकल्पितकैवेन
न यमोस्मनवश्यःपरमानन्दप्रकाशवनाश्विरकोट
मःकोनामभोगामोक्षयोस्त्वदाश्रयस्यपर्णस्वतो
नन्याश्रोगस्यस्वदानानकस्मिन् प्रपाद्गणास्वहि
मार्थैतिदम्पर्थैःसद्दषष्ठीसमासनिषेधात्ताप

कान्तस्त्वां नौ पूर्णामितिषस्त्र ४९ हित्वाहित्वा।
गुरुचपलतामप्यनेकान्विजार्थान्येकार्थीकृत
मिवभवत्स्तवने मनस्त्रियार्थेम् तेषामिच्छामुपकृ
तिमहे स्वेच्छियाणांश्रियाणामादौ तस्मात्त्वमदिन
पते देहि तेभ्यः प्रसादम् ॥ दिनपते विज्ञानो येविदि
येयत्ते वै हि क्षरणे गुर्वी चपलेतामहती मनवस्थि
तिं पुनः पुनः प्रहृत्तानेनकान्विजार्थान्विषयहृत्मा
त्मकानि नानास्वप्रयोजनानि चहित्वान्यकाभवत्स्त
वनमन्तर्भुक्ती भवप्रमानत्यरिणीलतेमनश्रिया
र्थमिवैकार्थीकृतमभिनिवेशनाश्रितं तेषांश्रिया
णां स्वेच्छियाणामहमुपकारमिच्छामि तस्मात्त्व
मादौ तेभ्यः प्रसादं देहि मायीयदेहस्थपरिहारेण
निजमरीचिचक्रान्तताप्रकटयेमर्थः ४० किं नया
मोक्षुरतिवचने यस्य नोश्चारकत्वं किं वा वाच्यत्वक
त्ववत्तां विश्वमूर्ते नयत्नम् तस्मादुक्तं परं पितृदे
पित्वन्नु नो भक्तियोगादस्माभिस्तद्भवभगवंस्त
त्प्रसादेन यत्नम् ॥ हे विश्वमूर्ते ग्रवच्छिन्नतनुमिवि
षेयपदिदस्मावक्ष्येदप्रयानततपाः समंजसमुपायं कि
मप्यस्माभिर्भक्तितउक्तं नहि श्रुवाववाचकात्म
नस्त्वत्प्रसादादनन्तैर्मलप्रायैः पद्यैर्मनस्तत्परिहृता

सा. त्वहृषणत्वेपवस्कुरत ४८॥ यापम्यानेदिशान्तिशि।
टी. शिरायुत्तरंदेवयाने यावात्कसंपिरपयमथा
२९ दक्षिणेप्राहुरयम् नाम्याममयाविषुवदभिजि
न्मध्यमाहुःमध्यमा यम्याकाविश्वक्रान्तिश्रहणा।
वन्तरामेस्तहृतिः॥ प्रक्रान्तिश्रहणोवामदक्षिणा
वाह्याबन्तरामध्येकापिदमामाम्यासमसत्तमग्य।
म्यमेहृतिः क्षितिरक्षकोदशीविषुवाभिम
हेतीतिविषुवत् प्रभिजयतिदेहप्रशामनान्सर्वा
कर्षणावनतरस्यभिजित् सर्वमध्यवर्तित्वान्म
ध्यमास्वान्तरविश्रान्तिमारत्वाक्रैमेः सोम्यकूरा।
दिभिः कार्यैरमृष्यानयादेवप्रतिकारित्वाद्देवया
नेस्वदेवोक्तादशाक्तंप्रसरणाद्रूपंशिशिरवसन्तग्री
ष्मखभावग्रत्तरेपम्यानमुत्तरायणेयाश्राणाख्या
हृषिदिशातिप्रथपति यायापानाख्याहृतिर्हीद
शान्ताहृम्यवेशाहृपाशाहृदशारडेमन्तहृपंदक्षिणे
पम्यानेदक्षिणायनेभोगप्रदत्वात्कुसंपिरपीति
हेतत्वाम्नपिरपयंदिशाति नाम्याममाव्यन्तिशि।
काजीवन्मुक्तिमध्यमनावेन्ययोः षड्विंशदगुली
घेनुलधेकेस्रदः प्रभृतिमकरादिराशुरयशति
श्रीलकर्कादिशास्त्रेष्वपि ४९ क्षित्वाकिंचिन्मन

ध्रुवपिवन्तेतद्वन्यस्य मध्ये प्राप्योपेयं ध्रुवपदम
घोव्यक्तमुद्दास्यमाल समाहृष्टं किमपि परमे
व्योमसोमाग्निसूर्ये गच्छेयं त्वां स्वरपितृगानी।
यान्तराबस्सभून:॥ स्वरपितृगानीग्रन्तरा ऊर्ध्वा
ध:प्रवेशात्मनिर्णीति देवपितृमार्गयोर्मध्यव
कोरान्तर्वर्वाह्या नामपि मध्ये न्तर्बस्सभूतो:नव
स्थितात्मतोशामस्तां गच्छेयं परतत्वात्मपिदके
रूप: स्याम् कीदृशीं त्वां समाहितमनाश्शंदात्मा
नसाङ्गान्तऊर्ध्वमुल्लूकृष्टप्रकाशानन्दैकघनं कि
मपि परमे व्योमेममनुत्तरविदाकाशरूपे सोमा
ग्निसूर्येषु प्राणापानसंस्कारं किं कृत्वा ता
लव्यिकाख्येरोद्रग्रन्थिभाम चक्रं कृत्वा दिव्यक
रणाववध्यापाद्रुद्दाल्पतिर्भिद्य ग्रन्थी ग्रतन्त्वं
ध्रुवपदं प्राप्य समस्तवेद्या विभागप्रकाशात्मा
विदुद्यानमासाद्येतद्वन्यस्य मध्ये इतितिरो।
पिकाध शक्ताप्नेतदस्यान्तर्वोहिः प्राणानध्रु
तरणोपायनादनादान्तान्सस्कृष्टनिर्बन्धसम
स्तकमार्गेस्थिताः पिकृष्य किंचिन्मन:पवित्र
वसमनान्तस्सविकल्पकमन:संस्कारं प्रशाम।
यत ५ सर्वात्मनेमविततीतियोवाल्लन:का

सा· यत्तथा रागद्वेषोपशमसमतायोगमेवारूढ
टी· ढः धर्माधर्मयमनरशनाशक्येद्भक्तिश्चक्रो
२० मस्त्रीसाम्बः स्तुतिमिति स्वेः स्वपतिस्तोवका
२७ र॥ श्रियणमोत्तलत्माश्चकः ससाम्बः श्मेवंद्र
पांरवेः स्तुतिं स्वपतिश्च मामविश्रान्तिमक।
रोत् स्वपतिश्चमिति वा पाठः कीदृशीं स्तुतिं
स्वरूपविश्रान्त्यात्मनायोगेन भक्तान्तस्यापिका
मित्तर्थः येदर्शीयतिः सवित्तविघ्नकारण।
सविद्रानेः सर्वात्मत्वेयोगमेकत्वमिच्छन्तिवत्त
नोमेनवत्तनेमात्मानदर्शापरमेका मित्यकर
णाश्रारोपमिक्षुः स्वीचिकीर्षुर्नेनमकिंचित् ।
कीदृशं योगं सर्वदेशधमन्धेमयो रागद्वेषयोरुपश
मेसतियासमतासाम्येन रूपकेन वाङ्मनःका
यसहितेनयात्रुआवाचात्तनित्रूपणामनसानुस
न्धानात्मकेनकायेनकायप्राणायामनिमज्जनात्म
कश्मरणमवृत्रावानसायेन किमर्थं स्तुतिमि
मामकरोदित्याह धर्माधर्माभ्यांयह्रसनमर्थ्या
दस्तुरुस्यजगतस्तदेवरणानावन्यरञ्जलस्यानु
कयेपतत्लोत्रयाठावमर्शाभ्यां जनाजीवन्मुक्ति
मात्विसर्थः ५१ भक्तिश्रद्धाधिवलनरुणीवल

भेनेत्थमर्कं श्रीसाम्बेन प्रकटगहनं स्तोत्रमध्यात्म
गर्भम् यः सावित्रं पठति नियतं स्वात्मवत्सर्वलो
कान्पश्यन्सोन्ते स्वजनितशुकवत्साएल्लेंचएरशेम:
शस्यमध्यान्मगर्भेक्रोडीकृतरहस्यंप्रकटं वा सार्थं
टणागहनेवाध्यात्मिकार्थयोगात् सावित्रं वि
ज्ञानुसम्बन्धिस्तोत्रं श्रीसाम्बेनोक्तं यः कश्चित्स्वात्मा
नमिव सर्वकाम्यपंश्चिद्भेदात्मविशेषस्तोत्रार्थ
नत्वेभावयन्नियतं निश्चयेन पठत्यनुसंदधद्विमृश
तिसोन्ते चएरशमैंहत्यासिनश्चिदर्कस्यसएा
ल्लेलीनविश्वसमरसीभूतमरीचिचक्रमेतिन।
न्मयोजायते शुकवद्भगवद्व्याससूनुवत कीट
पीन साम्बेन भक्तिश्रद्धेश्वादीशसांनतार्थवि
न्तानांनायवांविलासरुएानवयमः सन्ट
यैस्तासांबल्लभेन तएामपि परिहृत्तेमशाकेन
किमुत लावएानिशयमात्रसमस्तवासरम।
एीस्पृहएीयेनेसनेनव्यतिरेकलभ्येन भगवत्स
नत्वमात्मनः प्रकटयति ५२ उपसंहारभंग्यानु
जिघृक्षुर्जनानाशास्ते।। इति[illegible]रमरहस्यश्लोक
पंचाशेदेषानपनन्नवणसागमब्रह्मवर्चो
हरनत्रुरितमस्स्हर्णीनाकर्णीनावो दिशतव
शुभमिति दिमात्वद्भक्तिभाजामभस्समक्रमम

वेदान्त

सा॰ ह्लारहस्यार्थप्रकाशः स्थित्वा किंचिन्मनस्त्वपि वत्रि
टी॰ मेतच्छ्लोकान्तश्लोकानां पंचाशद्देषा तपनस्य
२८ विश्वद्यातरिन्प्रतापस्य भगवतश्चित्रकस्य न
वनेनस्तमाश्रयणापविज्ञानमासागमब्रह्मवर्चो
परमेश्वरशास्त्रवज्राभिन्नेस्वर्वाभिव्रेद्रोविम
र्शोपयोगानाहत्यौघस्वहर्षिणावोश्वाकसर्वे
षां हृदयरत्नेरितेकिल्बिषं उद्यवसायंचनाशयत
भक्तिभाजां शुभसिद्धिं दिशतु प्रभीष्टं भोगमो
क्षंचदयतामिति शिवम् ५२ कश्चित्क्षेत्रःपरा
शिवसमावेशागाढानुरागोद्रेकस्सृजेत्रभि
नवदशावेशावेवश्यशाली सन्तोषेस्मिन्वि
वृतिरचनां क्षेमराजो निरुक्तेमनत्रैवकरुटित
चटितं दर्शनीयेत्सिसद्भिः॥ इति श्रीसाम्बपं
चाशिकाविवृतिः कृतिस्तत्रभवन्महोपाध्यायम
हामाहेश्वराचार्यवर्याभिनवगुप्तपादानुजी
विनः श्रीक्षेमराजस्येति शिवमस्तु भगवद्दे
विस्मरणप्रतस्वात्मानामिति शिवम् ॥॥